

Länsstyrelsen
Stockholm

Att använda kraften

Reflektioner om arbetet mot människohandel i Bulgarien
Lärdomar av en studieresa 2014

© 2015 International Organization for Migration

Redigerad av Jaana Sipilä (IOM) och Charlotta Thorelius (CABS)

Denna broschyr är producerad av den internationella migrationsorganisationen IOM:s kontor i Finland och Länsstyrelsen i Stockholm inom ramen för projektet "Frivilligt återvändande och återintegration för personer utsatta för människohandel eller prostitution i Sverige". Projektet finansieras av Länsstyrelsen i Stockholm.

Bilderna är inte relaterade till dem som erhållit stöd inom projektet. Utgivaren är ensam ansvarig för innehållet.

IOM är en mellanstatlig organisation med 156 medlemsstater och kontor i över 100 länder. Organisationen har som mål att främja en humanitär och systematisk in- och utvandring som är till gagn för såväl migranterna som deras hemländer. IOM har över 20 års erfarenhet av arbete mot människohandel och av att hjälpa personer utsatta för människohandel världen runt.

International Organization for Migration (IOM)

Postadress: Box 851, 00 101 Helsingfors, Finland

Besöksadress: Unionsgatan 13 (6:e vån)

Tfn: +358 9 684 11 50

iomhelsinki@iom.int

www.iom.fi

Länsstyrelsen i Stockholm har ett regeringsuppdrag under 2011-2016 för nationell samordning i arbetet mot prostitution och människohandel. Länsstyrelsen har också ett nationellt uppdrag att verka för att personer utsatta för prostitution och människohandel tryggare ska kunna återvända till sina hemländer. Samarbetet med IOM:s kontor i Finland och återvändandeprojektet utgör en central del av detta uppdrag.

Länsstyrelsen i Stockholm

Postadress: Box 22067, 104 22 Stockholm

Besöksadress: Regeringsgatan 66

Tfn: 010- 223 10 00

nmt.stockholm@lansstyrelsen.se

www.lansstyrelsen.se/stockholm

Utgivningsår: 2017

ISBN: 978-91-7281-720-3

Innehållsförteckning

Inledning	4
Människohandel i Bulgarien i ett nötskal	5
Lagstiftning	5
Nationellt hänvisningssystem (National Referral Mechanism/NRM)	5
Arbetet mot människohandel i Bulgarien.....	7
Nationella kommissionen för bekämpning av människohandel	7
Gränspolisén	8
Den statliga myndigheten för barnskydd	9
Operativt tillvägagångssätt för frivilligt återvändande och återintegration till Bulgarien.....	10
Råd och stöd för frivilligt återvändande hos Länsstyrelsen Stockholm och Internationella migrationsorganisationen IOM	10
Hur kan man hjälpa ett ensamkommande barn från Bulgarien i Sverige?	11
Ringar på vattnet – Reflektioner och rekommendationer gällande rådgivning till personer från utsatta bulgariska minoritetsgrupper inför återresa	14
Öppenhet för att lyssna på individen.....	16
Undvika generalisationer och antagande	17
Kulturkompetens och känslighet	18
Kulturtolkarna	19

Inledning

Bulgarien är främst ett ursprungsland när det gäller människohandel av kvinnor, män och barn för sexuella och andra ändamål, som exempelvis tvångsarbete. Det finns bulgariska barn som har utsatts för människohandel för tiggeri och stölder. Män, kvinnor och barn av romskt ursprung representerar en betydande andel av personer utsatta för människohandel.¹ År 2013 hade 538 personer varit utsatta för människohandel i Bulgarien.²

Under de senaste åren har Sverige bevittnat ett ökande antal migranter från Östeuropa som söker efter möjligheter för att försörja sig där många tillhör minoritetsgrupper som har lämnat sina länder på grund av diskriminering och social utsatthet. Enligt Länsstyrelsens kartläggning av utsatta EU-medborgare som kan ha utnyttjats i människohandel i Sverige är majoriteten från Rumänien och Bulgarien.³ Kartläggningen identifierade ett 30-tal barn utsatta för exploatering/människohandel för sexuella ändamål och mellan 40 till 50 barn för andra ändamål.⁴

Syftet med det här dokumentet är att ge bakgrundsinformation gällande arbetet mot människohandel i Bulgarien och lärdomar från en studieresa till Bulgarien i maj 2014. Deltagare på resan var representanter från socialtjänsten och medlemmar av Nationellt metodstödsteam mot prostitution och människohandel (NMT). Resan organiserades inom ramen för projektet ”Frivilligt återvändande och återintegration för personer utsatta för människohandel och prostitution i Sverige” som Länsstyrelsen i Stockholm genomför i samarbete med Internationella migrationsorganisationen (IOM) i Helsingfors.

”De människor som vi pratade med i olika fattiga romska bosättningar hade ingen möjlighet att på egen hand ta sig till Sverige om ingen hjälpte dem. De fattigaste kan inte ens ta sig ut ur sin by. Många är analfabeter och utfattiga. Vissa familjer rekryterar andra bybor och folk i närliggande byar för resor till Västeuropa.”

Anna Åkerblom, studiedeltagare i Bulgarien

¹ U.S. Department of State, Trafficking in Persons Report 2014, s.111.

² The UNODC Global Report 2014.

³ Utsatta EU-medborgare i Sverige, Lägesrapport ur ett människohandelsperspektiv, Länsstyrelsen Stockholm, Rapport 2014:10, s.8-9.

⁴ Ibid, s.37.

Människohandel i Bulgarien i ett nötskal

Lagstiftning

Thiago Alves

Den nationella rättsliga och institutionella ram för att bekämpa människohandel infördes av de bulgariska myndigheterna i början av 2000-talet och behandlar fenomenet ur ett människorättsperspektiv. Lagen om att bekämpa människohandel togs 2004.

Bulgarien förbjuder människohandel genom artikel 159 i strafflagen med föreskrivet straff på mellan 2 och 15 års fängelse för dömda gärningsmän för bland annat följande brott:

- Människohandel för sexuella ändamål
- Människohandel för arbetskraftsexploatering
- Handel med barn
- Handel med organ
- Handel med gravida kvinnor som avser att sälja sina barn
- Att använda de sexuella tjänsterna från offer för människohandel.

Dessutom finns det andra relevanta bestämmelser om människohandel, inklusive bland annat lagstiftning om ersättning till brottsoffer och skydd av barn.

Nationellt hänvisningssystem (National Referral Mechanism/NRM)

Thiago Alves

Ett nationellt hänvisningssystem är en ram för samarbete och hänvisning mellan myndigheter för att säkerställa att de mänskliga rättigheterna för personer utsatta för människohandel respekteras och för att på ett effektivt sätt ge offer för människohandel stöd och skydd på både kort och lång sikt.

Några av de organisationer som ingår i det bulgariska NRM-systemet är följande:

- Nationella kommissionen för bekämpning av människohandel: Följer och övervakar genomförandet av de åtgärder som ingår i hänvisningsmekanismen. Samordnar arbetet för alla institutioner och organisationer som tillhandahåller stöd till offer för människohandel samt upprätthåller en databas och får information om alla fall av människohandel.

- Statliga myndigheten för skydd av barn:
Ansvarar för samordningen av remisser, vård och skydd av bulgariska ensamkommande barn och barn som fallit offer för människohandel som återvänder från utlandet. Myndigheten stöder också andra myndigheter som ansvarar för mottagning, identifiering, rehabilitering, placering av familjen och återintegrering av barnet.
- Ministeriet för arbetsmarknad och socialpolitik:
Stöder NRM genom två byråer; Myndigheten för inkomststöd och Arbetsförmedlingen. Dessa organ är ansvariga för att tillhandahålla återintegrering till offer för människohandel.
- Inrikesministeriet:
Arbetar med att förebygga, upptäcka och utreda människohandel samt att identifiera offer för människohandel enligt kompetensen hos dess olika direktorat. Det finns tre myndigheter inblandade i NRM: gränspolisens, bekämpning av organiserad brottslighet och migrationsmyndigheten.
- Internationella organisationen för migration (IOM):
IOM Bulgarien är ansvarig för identifieringen av smugglade personer, tillhandahållande av ett säkert återvändande och tillhandahållande av specialiserade psykologiska och sociala tjänster. IOM har också utvecklat medvetandehöjande kampanjer mot människohandel.
- NGO:s/tjänsteleverantörer:
De deltagande icke-statliga organisationerna ansvarar för identifieringen av smugglade personer och tillhandahållande av psykologiska, sociala, hälso- och juridiska tjänster till offer för människohandel.

Arbetet mot människohandel i Bulgarien

Nationella kommissionen för bekämpning av människohandel

Thiago Alves

Nationella kommissionen för bekämpning av människohandel bildades 2004 under ministerrådet. Den leds av en vice premiärminister och består av höga tjänstemän från tolv ministerier och institutioner. Den nationella kommissionen ansvarar för att utveckla ett årligt nationellt program för att förebygga och motverka människohandel och skydd av offer.

Kommissionen har nio lokala uppdrag i Burgas, Blagoevgrad, Varna, Montana, Bazardjik, Plovdiv, Rouse, Sliven, V. Tarnovo och den övervakar olika centrum för skydd och stöd för offer för människohandel.

Dessutom genomför den nationella kommissionen forskning och studier och rapporterar statistiska uppgifter om människohandel, implementerar informationskampanjer och bidrar till det internationella samarbetet för att förebygga människohandel.

Det nationella programmet för människohandel fokuserar på:

- Utveckling av långsiktiga strategier för att bekämpa människohandel
- Uppdatering av lagstiftning
- Förebyggande arbete
- Utbildning och kapacitetsuppbyggnad
- Återintegrering och stöd, inklusive två statliga härbärgen för vuxna kvinnor som utsatts för människohandel (enligt den nationella kommissionen)
- Datainsamling.

office@antitraff.government.bg

www.antitraff.government.bg

Tel: +359 2 807 80 50

Fax: +359 2 807 80 56

Gränspolisen

Gränspolisen är en av de första bulgariska organisationerna som arbetar mot människohandel. De inriktar sig i första hand på gränskontroll, att upptäcka organiserad brottslighet samt människohandel.

Det finns 36 gränskontroller, inklusive de vid Svarta havet och flygplatser, och gränspolisen är ofta den första att identifiera offren. Gränspolisen har ett brottsofferinriktat förhållningssätt med personal utbildad i internationell och nationell lagstiftning samt indikatorer för alla former av människohandel.

Gränspolisen samlar bevis på den misstänkta människohandeln och lämnar över ärendet till åklagarmyndigheten som har befogenhet att utreda. Den undersökande myndigheten inleder en utredning på nationell nivå. Många offer vill inte vittna. Därför är det inte ovanligt att poliser vittnar i människohandelsfall.

Gränspolisen har befogenhet att agera inom en radie av 30 km från gränsen. Utanför detta område måste de samarbeta med den lokala polisen. Om gränspolisen upptäcker brottslighet med mer än 3-4 personer inblandade så måste de ta kontakt med enheten för organiserad brottslighet och samverka med dem i ärendena.

Gränspolisen samarbetar med Europol och Interpol. De har också övervakade kassaflöden genom FOREX och Money Gram i ett försök att stoppa kassaflödena till människosmugglare. Gränspolisen har också erfarenhet av att förebygga människohandel genom sitt arbete vid gränserna.

Exempel på indikatorer på misstänkt människohandel:

- Falsa ID
- Personer som kommer från riskområden
- Riskgrupper
- Nyemitterade ID
- Människor som inte vet exakt var de befinner sig
- Människor som inte talar språket på den plats de reser till
- Människor som inte vet vad de ska göra på den plats de reser till
- Små bagage
- Beteendet vid gränsen (ängslig, ger korta svar, undvikande)
- Brist på utbildning

Den statliga myndigheten för barnskydd

När Bulgarien gick med i EU 2007 ökade antalet bulgariska barn som reste till Sverige tillsammans med sina familjer för att komma ifrån fattigdomen i hemlandet markant.

Många av barnen, där majoriteten är flickor, utnyttjas som ficktjuvar, i tiggeri och sexuell exploatering. Offren kommer ofta från minoritetsgrupper med låg utbildning. Pojkarna får i någon utsträckning mer skolutbildning än flickorna som ofta gifts bort unga och slutar i skolan för att försörja sina familjer.

År 2001 instiftade man en barnskyddslag tio år efter FN:s barnkonvention.

År 2008 skapade man en långsiktig strategi och plan för barnskydd som innehåller strategiska mål fram till 2018.

Från 2010 jobbar man för att få bort barnen från institutioner. Idag finns 4 500 barn på institutioner.

Den statliga myndigheten för barnskydd samordnar insatser som behövs för de barn som har behov av skydd. Det finns 20 kriscentrum i Bulgarien, inklusive fem familjeeenheter. Det finns inte något skyddshem för barn som är utsatta för människohandel.

Sedan 2003 ska myndigheten, enligt lag, ha kännedom/information om alla offer för människohandel. Till exempel måste ambassaderna inom 24 timmar meddela barnskyddsmyndigheten om att ett barn är potentiellt offer för människohandel.

Sedan 2005 har myndigheten också en effektiv samverkan med Internationella migrationsorganisationen (IOM) både inom och utom landet.

Under 2013 har den statliga myndigheten för barnskydd haft 60 ärenden gällande trafficking avseende barn och fyra av dem kom via Sverige. De flesta hade blivit utnyttjade för tiggeri men en del även för fickstöld och sexuell exploatering.

Ärendena är polisanmälda och åklagaren leder förundersökningen. Barnen följs upp under ett års tid och utresa ur landet kan förbjudas under två år.

www.sacp.government.bg

www.stopech.sacp.government.bg

Tel: +359 2 933 90 10

Fax: +359 2 980 24 15

Email sacp@sacp.government.bg

Operativt tillvägagångssätt för frivilligt återvändande och återintegration till Bulgarien

Råd och stöd för frivilligt återvändande hos Länsstyrelsen Stockholm och Internationella migrationsorganisationen IOM

Om en person, som är utsatt för prostitution eller människohandel, vill ha hjälp att återvända hem finns möjlighet att få stöd via ett frivilligt återvändande via IOM. En myndighetsperson, kontaktperson eller frivilligorganisation kan kontakta Länsstyrelsen i Stockholm för att diskutera ärendet och möjligheten att få stöd i ett frivilligt återvändande och återintegration i hemlandet.

Länsstyrelsen i Stockholm
Tfn: 020-390 000
e-post: nmt.stockholm@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen kontaktar den internationella migrationsorganisationen (IOM) i Helsingfors för att påbörja praktiska förberedelser relaterade till återvändandet. IOM tar sedan kontakt direkt med myndigheten eller organisationen i Sverige som ansvarar för återvändandet.

Den som återvänder ska fylla i och skriva under IOM:s ansökningsblankett, med hjälp av sin socialsekreterare eller kontaktperson.

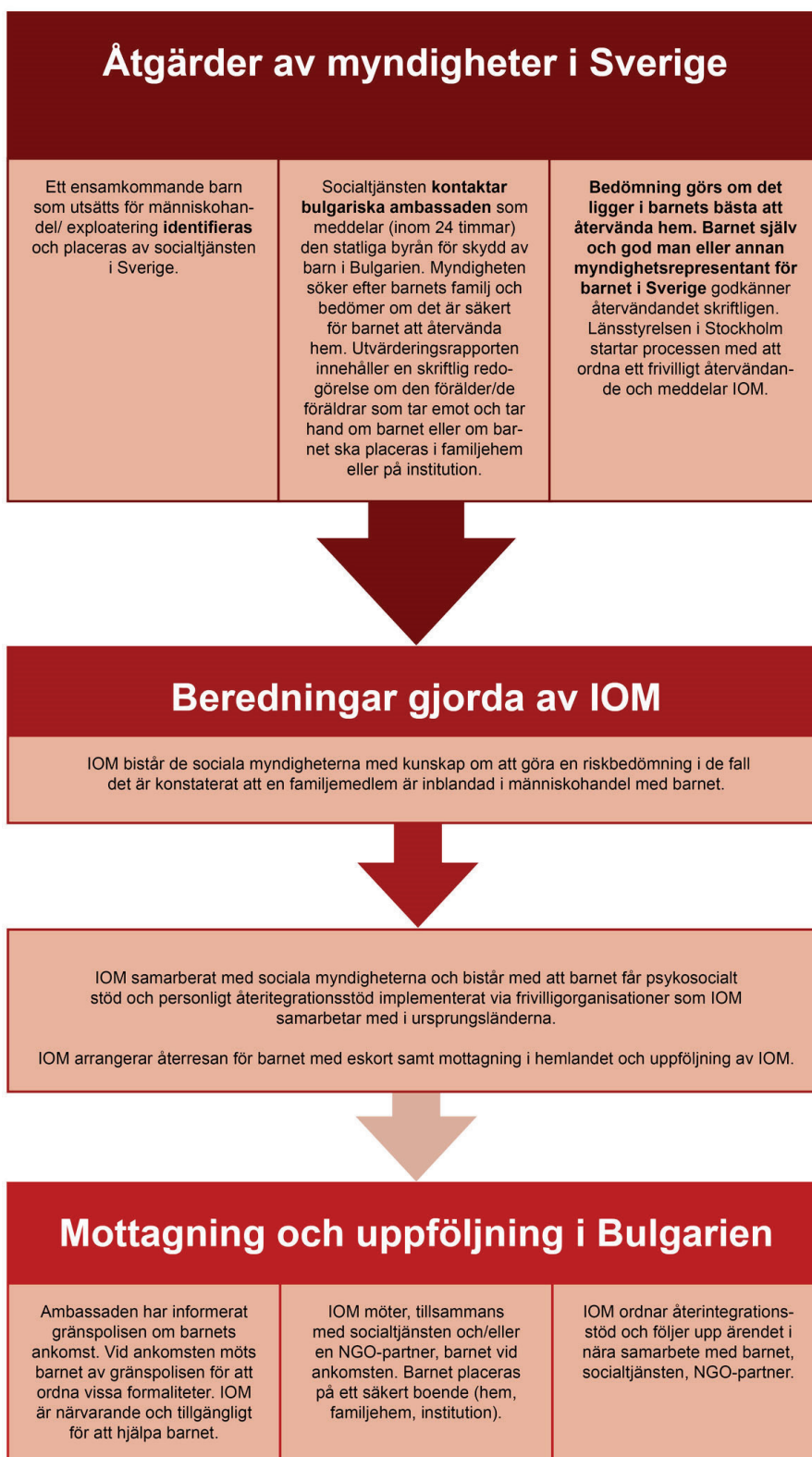
Underskriven ansökan med bilagor skickas sedan in till IOM i Helsingfors via e-post eller fax:

Internationella migrationsorganisationen (IOM)
Unionsgatan 13 (6:e vån), Box 851
FI 00101 Helsingfors, Finland
E-post: iomhelsinki@iom.int
Fax: +358 9 684 11 511

För ytterligare råd om att arrangera frivilligt återvändande, vänligen se ”Manual för frivilligt återvändande för personer utsatta för människohandel och prostitution i Sverige – Praktiska riktlinjer för personal hos myndigheter och frivilligorganisationer”, Länsstyrelsen i Stockholms län:
<http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/publikationer/2014/Pages/manual-far-frivilligt-atervandande.aspx>

Hur kan man hjälpa ett ensamkommande barn från Bulgarien i Sverige?

För ytterligare information när det gäller ärenden med ensamkommande barn från Bulgarien (gäller inte asylsökande barn) kontakta Länsstyrelsen i Stockholm för att få mer information om processen. Kontakta också den bulgariska ambassaden för att få kontakt med den centrala myndigheten för barnskyddsfrågor och påbörja processen i hemlandet med att spåra barnets familj och för att bedöma familjens förmåga att ta hand om barnet. Återvändande kan inte genomföras innan det finns en planering för barnets långsiktiga stöd och skydd i hemlandet.

Frågor och svar från ett möte med den statliga byrån för skydd av barn, Bulgarien

Hur kan man hantera fall där ett barn har rest utomlands med en granne eller en vän till familjen och som bär ett dokument med ett godkännande av föräldrarna?

I dessa fall kan den vuxna ha fullmakt att besluta om vissa frågor som gäller barnet i samband med resor, men tillståndet ger inte personen samma rättigheter som föräldrar har (det vill säga personen är inte förmyndare för barnet).

I sådana fall bör man kontakta bulgariska ambassaden. Ambassaden ska då göra en anmälan till det statliga organet för skydd av barn.

Vem ska de offentliga myndigheterna i destinationslandet kontakta, om de har ett barn i riskzonen?

Offentliga myndigheter kan kontakta centralmyndigheten för Bryssel II-förordningen (UD i Sverige) och den lokala bulgariska ambassaden. De kan också kontakta den statliga byrån för skydd av barn direkt. Diplomatiska beskickningar har en skyldighet att rapportera till de behöriga myndigheterna inom 24 timmar.

I de fall där barnet ska återvända till Bulgarien, kommer en utredning kring barnets sociala situation och riskbedömning först att genomföras. Bedömningen ger information om bland annat levnadsvillkor, familjens inkomst, kriminalregister och frekvensen av resor/flyttande.

Hur behandlas fall där vuxna är utomlands men barnen är kvar i Bulgarien?

Samma förfarande tillämpas. Man bör kontakta bulgariska ambassaden och göra en anmälan om oro för barn. Ambassaden i sin tur meddelar den statliga byrån för skydd av barn. Byrån kommer att göra en utredning kring var barnet bor och hur familjesituation ser ut samt inkomster och behov av stöd. Det kan hända att barnet behöver bo med en förmyndare ett tag om ingen av föräldrarna kan ta ansvar för barnet.

Ringar på vattnet – Reflektioner och rekommendationer gällande rådgivning till personer från utsatta bulgariska minoritetsgrupper inför återresa

Kommentarer från deltagare i studieresan:

”Trånga gränder, skjul av plåt, stenar, brädbitar, plast – man tager vad man haver. Hundar lösa överallt. Hästar med kärror stod fastbundna, gris i frihet, får inne i hus. Smutsiga, men relativt glada barn. Barn gjorde ifrån sig där de befann sig, mitt på vägen – en jordig gropig, dammig stig... Små marknader här och var; potatis, grönsaker, färsk kyckling, färska köttbitar, bröd – utomhus på ett bord i hettan. Häst-ekipage passerade med kärror fulla med gödsel, på toppen satt barn.”

Gunnel Svedberg

”Det var fattigt, mer ju längre vi kom in i området. Barnen (de minsta) sprang nakna och kissade rakt ut på den smala jordiga gatan. Någon hade tänt en eld mitt på gatan.”

Elisabeth Larsson

”---min grupp blev även inbjudna att besöka en kvinnas hem i den turkisktalande gruppen. Hon berättade att de arbeten de kan få är att åka ut på odlingarna runt området men att det är svårt att leva på dessa inkomster. Hon berättade att hon inte hade någon ID-handling. ID-handlingarna ska förnyas vart 4:e år och kostar motsvarande 250 svenska kronor. Det har de inte råd med. I bostaden om 3 rum bodde 7 personer bland annat hennes 17-åriga svärdotter som också var gravid.”

Carina Eriksson

”Det var fattigt med vissa undantag. En man berättade att han och hans fru bott och arbetat i Spanien i tio års tid fram tills för två år sedan. Arbetslösheten i Spanien tvingade dem att flytta hem igen. Mannen hade byggt ett hus med toalett och indragen el, vilket var en lyx i området där han bodde. Hans grannar bodde i skjul utan el och vatten. Mannen hade startat en fruktodling i Bulgarien som han kunde försörja sig och familjen på. Enligt mannen var det tack vare pengarna han tjänat i Spanien som han lyckats skapa sig en framtid för sin familj i Bulgarien.”

Charlotta Thorelius

”Det som blev tydligt för mig var hur många rykten som gick om hur bra det var i Sverige och hur lätt det är för en människohandlare att rekrytera folk där utifrån den extremt utsatta situationen.”

Petra Malmström

Öppenhet för att lyssna på individen

Var öppen för varje person som är utsatt för prostitution eller människohandel och lyssna på henne/honom.

”Det är lätt att skapa sig en egen bild av hur människors liv bör se ut utifrån vår egen livsstil. Jag tycker att det är viktigt att utgå från att alla människor lever på olika sätt och har rätt att forma sina egna liv som passar en själv. Oavsett vad jag själv anser om andras val, rätt eller fel, så är det viktigt att bortse från mina värderingar och istället lyssna på vad varje individ har för egna behov och önskemål.”

Lisa Green

”För mig känns det som att det till sist ändå handlar om att kunna tänka kring hur enskild individ påverkas av sin omgivning och vilka förutsättningar som finns för att kunna klara av att hantera sin vardag.”

Anna Heliosson

”Jag tänkte på hur det ser ut med möjligheten att hitta arbete som i sin tur kan göra att en människa kan nå en dräglig levnadsnivå och hur vi utifrån min egen erfarenhet och referensram från svensk socialtjänst vet hur det kan se ut här men kanske inte på plats i de länder som människor jag möter idag i mitt arbete kommer ifrån.”

Anna Heliosson

”I övrigt är det viktigt att vara öppen och låta dom lära känna en och på det viset försöka nå fram.”

Carina Eriksson

Undvika generalisationer och antagande

Undvik generalisationer och antagande om personers situation eller hennes/hans behov för stöd och hjälp. Situationerna varierar även i de mest utsatta kommuner och områden i Bulgarien, detsamma gäller mellan utsatta individer.

"Det som var mest lärorikt och en viktig påminnelse är att det inte går att generalisera, att det alltid är viktigt att delta i samtal och ta reda på vilka behov som finns hos den enskilde eller gruppen och inte utgå från samhällets version utan problematisera utifrån flera olika faktorer, kön, etnicitet, socialt nätverk, utbildningsnivå, ekonomi och i den större kontexten hur det ser ut i Bulgarien med tillgång till arbete, utbildningssystem, landets ekonomiska förutsättningar för att nämna några.

Jag tänker på kvinnan som berättade att hon stöttar sina barnbarn att lära sig spela instrument trots att flickor inte får lära sig spela, att hon genom att utbilda sig som vuxen blir ett föredöme för dem och för sin omgivning vilket kan ge ringar på vattnet."

Anna Heliosson

"... att det ser så olika ut i Sliven från område till område utifrån de olika grupperingarna bland romerna, det var något som förvånade mig. "

Petra Malmström

"People in Sliven told that there is even a smaller society we did not visit, where wellbeing is in a higher level, but also more prostitution seen among women. Husbands sell their wives to have a higher income."

Kulturkompetens och känslighet

Ta tid att lära dig om Bulgarien och om tillgängligt stöd. Intresse i den utsatta personens hemland kan hjälpa att bygga förtroende. Om du inte vet någonting om personers hemort, kultur, livsstil, eller om det finns en grupp som hon/han mest identifierar sig med, var inte rädd för att fråga henne/honom.

”Det jag kan se att vi kan försöka göra för att bygga förtroende är att försöka hitta tolkar som talar romani, ha daglig kontakt med de offer vi kan identifiera och ge så mycket information vi kan om deras situation och vad som väntar dem. Att visa att vi bryr oss om och är måna om att de ska få det bra. Det jag ser som oerhört viktigt är också att vi i Sverige som möter dessa människor har kunskapen om olika minoriteter, deras olikheter, traditioner och problem som kan uppstå.”

Carina Eriksson

“Jag har fått en ökad kunskap om vad människohandel för sexuella ändamål innebär. Om jag träffar ett brottsoffer idag har jag större kunskap om vilken typ av stöd man kan få och hur IOM fungerar i praktiken.”

Anna Heliosson

En svår livssituation kan påverka personens beslutsfattande om återvändande. Det är möjligt att personen behöver tid för att återhämta sig eller anpassa sig till den nya situationen, men ofta vill den som har flytt eller räddats ur en situation återvända hem så fort så möjligt. Tänk på att risken att på nytt hamna i människohandel är störst strax efter att man har tagit sig ur utnyttjandesituationen. Försök lugna personen och ordna tillräckligt med tid att tänka över sin situation och sina val för framtiden.

”Ett annat dilemma som vi även står inför vid ett eventuellt återvändande är tiden. Några av de vi möter vill återvända hem ganska omgående.

Dagarna för den utsatta kan upplevas som veckor och veckor som månader.

Flera personer vittnar om att de istället känner tristess, ensamhet och isolering under sin tid i väntan på sin återresa.”

Lisa Green

Kulturtolkarna

IOM kan ordna så att personen får prata på sitt modersmål (också anonymt) med en person från IOM-kontoret i Bulgarien för att få ytterligare information om vad man kan förvänta sig efter hemkomsten till Bulgarien. IOM rekommenderar att man använder sig av kulturtolkar för att skapa förtroende med personer med romsk bakgrund.

”Organisationen, läkare utan gränser, har identifierat vem/vilka som har den informella makten i familjen/släkten och har makt att påverka viktiga beslut vad gäller hälsofrågor, giftermål, skolgång mm. Organisationen hade kommit fram till att det är mammor och blivande svärmödrar till unga flickor som är målgrupp för arbetet med att förändra värderingar. Organisationen har utbildat hälsorådgivare som har i uppdrag att träffa föräldrar och barn, framförallt flickor. Som en effekt av det arbetet har fler flickor fortsatt i skolan efter 14-års ålder och att de därmed gifter sig och skaffar barn senare.”

Charlotta Thorelius

”Jag tror att mycket skulle kunna förändras vad gäller att lösa sociala problem om man bidrar med lite nytt tänk och nya idéer om hur man kan lösa saker som inte fungerar. Inte förkasta traditioner utan använda kraften i det som fungerar. Till exempel helt imponerande, gripande att de bor tillsammans i så olika religioner, olika "klaner", olika tillgångar - många fattiga några rikare - men ändå som de själva vittnade om - inga motsättningar.”

Elisabeth Larsson

Länsstyrelsen i Stockholms län
Tfn 010-223 10 00
www.lansstyrelsen.se/stockholm